

EMO'NUN ASANSÖRLERDE DENETİM MÜCADELESİ

Asansörler ve elektromekanik taşıyıcılar; Elektrik Mühendisleri Odası'nın yaklaşık binden fazla meslektaşımızın faaliyet yürüttüğü asli alanlarından biridir. Bilgi birikimi, teknik alt-yapısı ile uzun yıllardır bu sektöre katkı sağlamakta, kamudan yana ve mesleğin gelişimi ve korunması temelinde çalışmalarını sürdürmektedir.

Asansörlerin tasarımı, projelendirilmesi, malzemesi, montajı, risk analizi, bakımı, periyodik kontrolü, iş güvenliği, enerji verimliliği, mevzuat ve ilgili standartlar konusunda teorik ve uygulamalı bilgiye sahip uzmanlaşmış mühendislere ihtiyaç bulunmaktadır. Bu ihtiyaca yönelik olarak Odamız tarafından meslek içi eğitim verilmekte ve sonrasındaki belgelendirmeler yapılmakta, uzman mühendislerimizin asansör sektöründe istihdamı yoluyla sektörün gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Bilindiği üzere yıllardır Odamızın da içerisinde bulunduğu asansör periyodik denetimleri 2012 yılından itibaren A tipi muayene kuruluşlarına devredilmiştir. A tipi muayene kuruluşları tarafından yapılan denetimlerde topraklamasından, elektriksel güvenlik sistemlerine, kumanda panosundan makina motor grubuna, kabin ve kat butonlarından sigorta, aydınlatma ve priz devrelerine kadar birçok noktada yapılan denetimin elektrik mühendisliği disiplinine girmesinden dolayı mutlaka her denetim içinde bir elektrik mühendisinin yer alması teknik ve idari bir gerekliliktir. Ancak bu durum A tipi Muayene Kuruluşu yönetmeliğinde yer almıyordu ve sadece bir mühendis tanımı yapılmıştı. Bu makine ya da elektrik-elektronik mühendislerinden biri olabilirdi. Bu durum söz konusu kuruluşların kar marjlarını yükseltmek için mühendisliğin bir alanından feragat edilmesi anlamına gelmekteydi. Bilimsel ve teknik açıdan bu durumun kabul edilemezdi. Elektrik-elektronik mühendisinin işini makina mühendisi ya da makina mühendisinin işini de elektrik-elektronik mühendisi yapamaz ve yapmamalıdır. Denetimlerin mühendislik boyutunu firmaların kar hırsına terk etmeden ve bürokratik bir işleme dönüştürmeden; kamu sağlığı, can ve mal güvenliği esasları çerçevesinde yerine getirilmesi konusunda ilgili kurumlar yükümlüdürler. Bu nedenle hem hukuki hem de kamuoyunu bilgilendirmeye dönük bir mücadele yürüttük. Bu dönemde dergimizin bir sayısını asansör alanına ayırırken, basın açıklamaları ve açtığımız davalara ilişkin basın bültenleriyle kamuoyunu bilgilendirmeye çalıştık.

2008 yılında açtığımız 2 ayrı dava sonucunda 2014 yılında alınan kararlarla asansör firmalarında elektrik/elektronik mühendislerinin istihdamının zorunlu olduğu tespit edildi. Danıştay, Asansör Bakım ve İşletme Yönetmeliği'ndeki "asansör monte eden" ve "yetkili servis" tanımlarını iptal etti. Yine EMO tarafından açılan diğer bir dava sonucunda da Türk Standardları Enstitüsü'nün (TSE) "Yetkili Servisler-Asansörler, Yürüyen Merdivenler ve Yürüyen yolcu Bantları için Kurallar"ın (TS 12255 standardı) "Yetkili Servis" başlıklı maddesi ile "Çalışanların özellikleri ile ilgili kuralları" belirleyen maddesi Danıştay tarafından iptal edildi. Açılan davalar ile yargı kararlarına ilişkin basın bültenimiz şöyle:

**EMO tarafından açılan 2 ayrı davada Danıştay hem yönetmelik,
hem de TSE standardı için iptal kararı verdi...**

ASANSÖR FİRMALARINA ELEKTRİK/ ELEKTRONİK MÜHENDİSİ ZORUNLULUĞU

Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) tarafından açılan 2 ayrı dava sonucunda asansör firmalarında elektrik/elektronik mühendislerinin istihdamının zorunlu olduğu yönünde karar verildi.

Danıştay, Asansör Bakım ve İşletme Yönetmeliği'ndeki "asansör monte eden" ve "yetkili servis" tanımlarını elektrik/elektronik mühendisi ibaresi içermediği gerekçesiyle iptal etti. Yine EMO tarafından açılan diğer bir dava sonucunda da Türk Standardları Enstitüsü'nün (TSE) "Yetkili Servisler-Asansörler, Yürüyen Merdivenler ve Yürüyen yolcu Bantları için Kurallar"ın (TS 12255 standardı) "Yetkili Servis" başlıklı maddesi ile "Çalışanların özellikleri ile ilgili kuralları" belirleyen maddesi Danıştay tarafından aynı gerekçe ile iptal edildi.

Danıştay 10. Dairesi, "yetkili servis" tanımını; asansör yetkili servisleri bünyesinde elektrik-elektronik mühendislerinin görev alacağına dair düzenleme olmaması nedeniyle iptal etti. "Yetkili servisin, asansörü monte edenin, asansörlerin bakım hizmetini yürütmek için sorumluluğu kendinde olmak üzere noter huzurunda yapılan sözleşme ile yetki verdiği TSE Hizmet Yeterlilik Belgesine sahip gerçek veya tüzel kişiyi ifade ettiği" belirtilen Danıştay kararında, ilgili mevzuat incelenerek, iptal gerekçesi şöyle dile getirildi:

"...insanların ve/veya yüklerin taşınmasına yönelik bir tertibat olan asansörlerin, uygulama sürecinde yüksek riskli sanayi ürünü grubunda yer aldığı; bu nedenle hizmete alındıktan sonra can ve mal güvenliğini sağlamak amacıyla aylık bakımları ile yıllık kontrollerinin yetkili mühendislerce yapılması gerektiği; bir başka ifade ile asansörlerin aylık bakımları ile yıllık kontrollerinin gerçek veya tüzel kişilerce istihdam edilecek Elektrik/Elektronik ve Makine Mühendisleri eliyle yapılmasının kamu yararına ve hizmetin gereklerini uygun olduğu, davalı idarece de aksinin iddia edilmediği anlaşılmaktadır.

Bu durumda, Yönetmeliğin 4. Maddesinin 1. Fıkrasının (b) bendindeki 'Asansör monte eden' ve (ğ) bendindeki 'Yetkili servis' tanımlarında, Elektrik/Elektronik Mühendislerine yer verilmemesinde, can ve mal güvenliği açısından hukuka, kamu yararına ve hizmet gereklerine uygunluk bulunmamaktadır."

Yine EMO tarafından TSE tarafından yürürlüğe konulan "Yetkili Servisler-Asansörler, Yürüyen Merdivenler ve Yürüyen yolcu Bantları için Kurallar" (TS 12255 Standardı) hakkında açılan davada da yetkili servis tanımı ve çalışanların özellikleri ile ilgili kuralların yer aldığı madde aynı gerekçelerle iptal edildi. Her iki madde için de iptal kararı elektrik/elektronik mühendisi zorunluluğuna yer verilmemesine dayanırken, "...tanımda Elektrik/Elektronik mühendisine yer verilmemesinde can ve mal güvenliği açısından hukuka, kamu yararına ve hizmet gereklerine uygunluk bulunmadığı" vurgusu yapıldı.

EMO'dan Bakanlığa ve TSE'ye Uyarı

Bu yargı kararlarıyla asansör yetkili servislerinde, işletme ve bakım işlerinden sorumlu elektrik ve/veya elektronik mühendisi bulundurulması zorunluluğu saptandı. Bu zorunluluk EMO tarafından Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile TSE'ye 31 Ekim 2014 tarihinde gönderilen yazı ile hatırlatılarak, gerekli düzenlemelerin yapılması istendi. Konunun muhatabı olan TSE ile Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, can ve mal güvenliği sağlanması temelinde kamu yararı açısından derhal yeni düzenleme yaparak asansör firmalarında EMO tarafından yetkilendirilmiş elektrik ve/veya elektronik mühendisi istihdam edilmesini sağlamalıdır.

ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
YÖNETİM KURULU
2 KASIM 2014

EMO; Asansör İşletme, Bakım ve Periyodik Kontrol Yönetmeliği'nin iptalini istedi...

ASANSÖRLERDE CAN GÜVENLİĞİ HIÇE SAYILIYOR

Elektrik Mühendisleri Odası; Asansör, İşletme, Bakım ve Periyodik Kontrol Yönetmeliği'nin iptali ve yürütmesinin durdurulması istemiyle Danıştay'a başvurdu. Yönetmeliği hazırlayan komisyonun mevzuata aykırı oluşturulduğu ve yetkisiz olduğu ortaya konularak, yetkisiz komisyon tarafından hazırlanmış yönetmeliğin tümüyle yetki yönünden iptali istendi. Can ve mal güvenliği açısından hukuka, kamu yararına ve hizmet gereklerine aykırı olan düzenlemelerin de ayrı ayrı iptali istendi. Can ve mal güvenliği yerine sektörün ekonomik gerekçelerinin önde tutulmasının eleştirildiği dilekçede, yapılan düzenlemenin asansörle ilgili mevcut yasal mevzuata da aykırılık oluşturduğu ortaya konuldu.

Asansörlerin yıllık periyodik kontrolünü yapacakların sahip olması gereken şartlar, yıllık periyodik kontrol esasları ve ücretleri belirleyecek komisyona, yasadaki kurum temsilcileri dışında da katılım olduğuna dikkat çekildi. Yönetmelikteki komisyon tanımının da yasaya aykırı olduğu kaydedilen dilekçede; "...Yasa hükmüne aykırılık taşıması nedeniyle iptali gerekeceği gibi, Bakanlık tarafından türetilen bu tanım çerçevesinde oluşturulan 'Komisyon' ve bu komisyon tarafından alınan kararlar da açıkça hukuka aykırıdır" denildi.

A Tipi Muayene Kuruluşlarına İmtiyaz

Yönetmeliğin; asansörlerin işletilmesi, bakım ve periyodik kontrollerinde önemli olan can ve mal güvenliğinin sağlanması açısından geçmişteki düzenlemelerden geriye giden bir içeriğe sahip olduğu belirtilen dilekçede, kamunun görev ve imtiyaz alanındaki konuların A tipi muayene kuruluşu olarak adlandırılan özel şirketlere aktarıldığına dikkat çekildi. Asansör periyodik kontrollerinin kamusal denetim niteliğinde olduğu, kamunun görevinin özel hukuk tüzel kişisi olan A tipi muayene kuruluşlarına devredilmesinin hukuka aykırı olduğu belirtilerek, buna ilişkin düzenlemelerin iptali istendi. Yasal olarak belediyeler ve il özel idareleri asansör yıllık periyodik kontrollerinde doğrudan yetkili kılınmışken, bakanlıkça yetkilendirilmelerine yönelik düzenlemenin de yasaya aykırı olduğu kaydedildi.

Kırmızı Etiket Ama Yeşil Işık

Yönetmelikte tehlike sınıfına göre etiketlemeye gidilmesi düzenlenirken, asansörün mühür-lenmesi ve hizmetten men edilmesinin düzenlenmemiş olması nedeniyle güvensiz asansör-lerin kullanımına olanak tanınmasına şöyle itiraz edildi:

“Toplumun can güvenliğini ilgilendiren bir durumun ilgili idare tarafından tespit edilmesi halinde, asansörlerin kullanılmamasının sağlanması bina sorumlularına bırakılmaz. Bu tespiti yapan ilgili idare gereken tedbiri derhal almak durumundadır. Aksi bir düzenleme kamu yararı ve hizmeti düşüncesi ile bağdaşamaz.”

Yönetmelikten önce monte edilmiş asansörlerin, yönetmelik kapsamındaki güvenlik seviyesine “yakın eşdeğer bir seviyeye” getirilmesi gibi “muğlak” bir düzenleme yapılmasına da itiraz edildi. Dilekçede, “Asansör günün lükslerini karşılamayabilir ancak güvenlik konusunda günün teknolojisinin tüm unsurlarını taşımadıkça kullanımına izin verilmemesi gerekmektedir” denildi.

Elektrik Mühendissiz “Kontrol”

Asansör yetkili servislerinde daha önce en az bir elektrik ve bir makine mühendisi istihdam edilirken, yönetmelikle “bir teknik servis sorumlusu mühendis” sınırlandırmasına gidildiği kaydedildi. Sektörde faaliyet gösteren mühendis sayısında 1000’in üzerinde azalma olacağı belirtilerek, “Daha az personelle daha fazla zorunlu bakım, kontrol faaliyeti yürütecek yetkili servis ve A tipi muayene kuruluşlarının istekleri karşılanırken, özellikle mühendislik hizmetlerinin katkısının ve teknik gerekliliklerin aranırılığı konularında geriye gidış söz konusu olmuştur” denildi.

Asansörlerin “elektrik ve makine mühendisliği” nin uzmanlığını gerektirdiği; piyasa koşulları gibi teknik gereklilikten uzak bir anlayışla yönetmeliğin hazırlanması eleştirildi. Yönetmeliğin yetkili servis ve servis teknik sorumlusu tanımlamalarında da Danıştay’ın “bakım ve kontrollerde elektrik/elektronik ve makina mühendislerinin istihdamına” ilişkin kararının gereğinin yerine getirilmeyerek, “makina veya elektrik veya elektrik-elektronik veya mekatronik alanlarında mühendislik/teknoloji fakültelerinin birinden mezun olma” düzenlemesi yapıldığı aktarıldı. Yönetmeliğin, mevcut asansörle ilgili düzenleme yapan bakanlıklar ile TMMOB yönetmeliklerine de aykırılık oluşturduğu ortaya konuldu.

Yönetmelikte; “asansörü tasarlayan, yerinde uygulayan, uygulandıktan sonra bakımlarını yapan ana kuruluş” olan “asansörü monte eden” tanımına yer verilmemesine; Danıştay’ın can ve mal güvenliği açısından iptal ettiği düzenlemeye atıf yaparak, “sanki hiçbir madde iptal edilmemiş gibi düzenleme yapılmasına” da hukuka aykırı olduğu için itiraz edildi.

Yetkilendirilmiş muayene kuruluşlarına yetkinin kimin tarafından verileceği yasa ile düzenlemezenken, bu kuruluşların sahip olması gereken koşulları komisyonun belirleyeceğinin hüküm altına alındığı; yönetmelikte ise A tipi muayene kuruluşunun bakanlık tarafından yetkilendirilmesi, TÜRKAK tarafından akredite edilmesinin düzenlendiği anlatıldı. Yönetmelikte A tipi muayene kuruluşlarının organizasyon yapısı ve faaliyet kurallarını düzenleyen uluslararası standarda uygunluk öngörüldüğü, ancak yapılan tanımlama ile bu kapsama özel kuruluşların yanında kamu kuruluşlarının da dahil edilmesinin hukuka aykırı olduğu ortaya konuldu. Anayasal ve yasal dayanağa sahip kamu tüzel kişiliklerinin kendi kuruluş kanunları dışında idare hukuku dışına çıkılarak faaliyet yürütmelerinin istenemeyeceği vurgulandı.

ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
YÖNETİM KURULU
5 EYLÜL 2015

ASANSÖRLERE DENETİM SÜRECİ YASALLAŞTI

Resmi Gazete’de 23 Nisan 2015 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren “İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile meslek örgütlerinin belediyelerle protokoller yaparak denetlemeye çalıştıkları asansörlere denetim süreci yasallaştırıldı. Yeni düzenleme asansörlerin yıllık kontrol ve aylık bakımlarına ilişkin önemli yenilikler getirdi. Denetim sürecinde Vilayetler Birliği, TMMOB ve Türk Standartları Enstitüsü (TSE) temsilcilerinden oluşturulacak komisyonun kararları etkili olacak. Yeni düzenlemeyle, asansörlerin yıllık periyodik kontrolleri belediye ve il özel idarelerinin yasal görevleri arasına eklendi. Böylelikle bugüne kadar kanuni zorunluluk olmadan belediye ve il özel idarelerince yürütülen kontrol görevi, yasal altyapıya kavuşturulmuş oldu.

Değişikliklerle yasal altyapısı oluşturulan yıllık periyodik kontrol faaliyetleri, doğrudan belediyelerce gerçekleştirilebileceği gibi yetkilendirilmiş muayene kuruluşlarına da yaptırılabilir. Ancak belediyelerin ve yetkilendirilmiş muayene kuruluşlarının, yıllık kontrol işlemlerini yapabilmeleri için belli şartları taşımaları gerekecek. Bu şartlar ise, kanuna göre Vilayetler Birliği, TMMOB ve TSE temsilcilerinden oluşturulacak komisyonun alacağı kararlar doğrultusunda Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulacak. Yapılan kontroller sonucunda, belediye ve il özel idareleri, güvenli olmayan asansörleri hizmet dışı bırakabilecek.

Belediyelerin sorumluluğunda yetkilendirilmiş muayene kuruluşlarıyla yürütülecek yıllık periyodik kontrol faaliyetlerine ilişkin tüm bilgiler kayıt altına alınacak. Geliştirilen takip uygulamasıyla, kontrolleri yapılan asansörler arasında seçilen belirli sayıda asansör denetimden geçirilerek, firmaların kontrol faaliyetlerini usulüne uygun şekilde yürütüp yürütmediği sıkı takip altına alınacak. Belediye veya il özel idarelerinde, görev ve yetki alanlarında bulunan asansörler için yapılması zorunlu olan yıllık periyodik kontrolün gerçekleştirilmesi için gerekli işlemleri yerine getirmeyen yetkililer, yaşanabilecek yaralanma ve ölüm olayları nedeniyle “5237 sayılı Türk Ceza Kanunu” hükümlerine göre doğrudan sorumlu tutulacak.

Ayrıca bina yöneticileri de asansörlerin güvenli şekilde işletilmesinin sağlanması amacıyla aylık bakımlarıyla, yıllık kontrollerinin ilgili teknik düzenlemelere uygun şekilde yaptırılması ve bu işlemlere ilişkin ücretlerin ödenmesinden sorumlu olacak.

Resmi Gazete’de 23 Nisan 2015 tarihinde yayımlanan 6645 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Torba Kanun’un asansörlerle ilgili düzenlemeleri şöyle:

“**MADDE 82** – 23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanununun 35 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“1) Ana gayrimenkulde bulunan asansörlerin güvenli bir şekilde işletilmesinin sağlanması amacıyla aylık bakımları ile yıllık kontrollerinin ilgili teknik düzenlemelere uygun şekilde yaptırılması ve bu işlemlere ilişkin ücretlerin ödenmesi.”

“Bu Kanununun 34’üncü maddesinde belirtilen şartları taşımasına rağmen yönetici ataması yapılmayan anagayrimenkulde, birinci fıkrada sayılan işlerin yaptırılmasından kat malikleri müştereken sorumludur.

MADDE 83- 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

h) Belediye sınırları dışında, yapı ruhsatı veya yapı kullanma izni hangi idare tarafından verilmiş olursa olsun, hizmete sunulacak olan asansörlerin tescilini yapmak, ilgili teknik mevzuat çerçevesinde yıllık periyodik kontrollerini yapmak ya da yetkilendirilmiş muayene kuruluşları aracılığıyla yaptırmak, gerekli hâllerde asansörleri hizmet dışı bırakmak. Bu bent uyarınca asansörlerin yıllık periyodik kontrolünü yapabilecek il özel idareleri ile yetkilendirilmiş muayene kuruluşlarının sahip olması gereken koşullar, yıllık periyodik kontrol esasları ile yıllık periyodik kontrol ücretleri Vilayetler Hizmet Birliği, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ve Türk Standartları Enstitüsü temsilcilerinin de yer alacağı bir komisyon tarafından belirlenir. Konuya ilişkin düzenlemeler, komisyon kararları doğrultusunda Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yapılır.

Birinci fıkranın (h) bendinde düzenlenen yetkinin usulüne uygun kullanılmaması sonucu oluşacak yaralanma ve ölüm olaylarından dolayı, ilgili il özel idaresi yetkilileri 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre sorumludur.

MADDE 84- 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 15’inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent ve maddeye birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

s) Belediye sınırları içerisinde, yapı ruhsatı veya yapı kullanma izni hangi idare tarafından verilmiş olursa olsun, hizmete sunulacak olan asansörlerin tescilini yapmak, ilgili teknik mevzuat çerçevesinde yıllık periyodik kontrollerini yapmak ya da yetkilendirilmiş muayene kuruluşları aracılığıyla yaptırmak, gerekli hâllerde asansörleri hizmet dışı bırakmak.

(s) bendi uyarınca asansörlerin yıllık periyodik kontrolünü yapacak belediyeler ile yetkilendirilmiş muayene kuruluşlarının sahip olması gereken şartlar, yıllık periyodik kontrol esasları ile yıllık periyodik kontrol ücretleri Türkiye Belediyeler Birliği, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ve Türk Standartları Enstitüsü temsilcilerinin de yer alacağı bir komisyon tarafından belirlenir. Konuya ilişkin düzenlemeler, komisyon kararları doğrultusunda Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yapılır.

MADDE 85- 5393 sayılı Kanun’a aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

Asansör yıllık kontrol faaliyetlerine ilişkin sorumluluk

EK MADDE 1- Bu Kanununun 15’inci maddesinin birinci fıkrasının (s) bendinde düzenlenen yetkinin usulüne uygun kullanılmaması sonucu oluşacak yaralanma ve ölüm olaylarından dolayı, ilgili belediye yetkilileri 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre sorumludur.”